

Přehled historie programu repatriace lososa obecného na území NP České Švýcarsko

Historie a financování programu

Program repatriace lososa obecného vznikl již v roce 1998, tedy 2 roky před vyhlášení NP České Švýcarsko. Zpočátku byl koordinován Českým rybářským svazem (dále jen „ČRS“), později ve spolupráci se Správou NP České Švýcarsko (dále jen „Správa NP“) a aktuálně je koordinován již pouze Správou NP. Podrobnější informace o celém programu a jeho výsledcích jsou uveřejněny ve výročních zprávách Správy NP (viz <https://www.npcs.cz/rocenky-spravy-np-ceske-svycarsko>). Na financování projektu se v prvních letech podílel ČHS, dále Správa NP, dobrovolníci formou finančních příspěvků darovaných do veřejné sbírky „Návrat lososů“, významná část finančních prostředků je získávána také z dotací.

Vysazování lososů

Od roku 1998 byl do řeky Kamenice vypouštěn lososí plůdek inkubovaný v rybích líhních. Postupně začaly být vypouštěny také větší rybky (půlroční, později též roční). Celkový přehled všech takto vypouštěných ryb je uveden v tabulce č. 1. V posledních letech probíhá velmi úspěšně také projekt vypouštění lososího plůdku inkubovaného přímo v řece Kamenici a v jejím přítoku Jetřichovická Bělá v tzv. inkubačních schránkách. V letech 2018 až 2023 byl tento projekt podpořen z dotačních prostředků Evropské unie v rámci projektu „Podpora kriticky ohroženého druhu lososa obecného na území NP České Švýcarsko“, jehož nositelem byla společnost Beleco, z.s. (více informací o tomto projektu zde: <https://www.repatriacelososa.cz/>). Přehled počtu vypouštěného plůdku pocházejícího z inkubačních schránek je uveden v tabulce č.2.

Tabulka 1: Počet vysazovaných lososů v letech 1998-2023

Rok	Povodí Kamenice		
	Plůdek (ks)	Půlroček (ks)	Roček (ks)
1998	10 000	x	x
1999	20 000	x	x
2000	71 600	x	x
2001	80 000	x	x
2002	88 300	x	x
2003	88 500	x	x
2004	98 500	x	x
2005	134 920	x	x
2006	84 000	x	x
2007	187 000	x	x
2008	170 600	8 000	x

2009	120 000	8 000	x
2010	120 000	10 000	x
2011	60 000	12 000	x
2012	120 000	10 625	x
2013	120 000	9 000	x
2014	120 000	9 000	x
2015	140 000	11 000	x
2016	10 000	16 500	x
2017	30 000	27 000	x
2018	60 000	7 000	525
2019	100 000	5 000	525
2020	16 000	5 000	572
2021	15 000	5 000	572
2022	x	4 950	496
2023	x	5 000	600
Celkem (ks)	2 064 420	153 075	3 290

Tabulka 2: Celkové množství inkubovaného plůdku v rámci projektu Beleco z.s.

Rok	Počet jiker (ks)	Úspěšnost inkubace (%)	Vypuštěný plůdek (ks)
2019	100 tis.	78	78 tis.
2020	100 tis.	95	95 tis.
2021	100 tis.	95	95 tis.
2022	100 tis.	95	95 tis.
2023	100 tis.	95	95 tis.

Problematika návratu dospělých jedinců

Výsledky kontrolního monitoringu na řece Kamenici v roce 2021 dokládají významné zastoupení mladých lososů ve stádiu tzv. „strdlíce“ (tj. jedinců do dvou let věku v době, než migrací do moře, kde pohlavně dospívají) v rybí populaci (viz tabulka č.3).

Tabulka 3: Výsledky monitoringu rybí populace v povodí Kamenice

Odlovené druhy ryb a mihulí v povodí řeky Kamenice v roce 2021						
Vodní tok /druh	Pstruh obecný	Losos obecný	Vranka obecná	Mihule potoční	Lipan podhorní	Pstruh duhový
Kamenice	480	526	190	83	5	2
Jetřichovická Bělá	218	185	-	67	-	-
CELKEM	698	711	190	150	5	2

Ohledně početnosti návratnosti dospělých jedinců do řeky Kamenice však není vývoj nikterak uspokojivý. V roce 2002 byl v Kamenici zaznamenán návrat dospělých lososů, odhadem cca 20 ks. Bohužel v letech 2003–2007 neexistují spolehlivé záznamy o počtu dospělých lososů s tím, že jejich roční návratnost v době reprodukční migrace je odhadována do max. 10 až 15 ks. Od r. 2008 prakticky doposud probíhá odhad počtu dospělých ryb vracejících se k výtěru metodou vizuální inspekce trdlišť (Správa NP, ČRS). V letech 2017 až 2021 byla tato metoda doplněna o monitoring s použitím kamerového bioskeneru VAKI, instalovaného v období předpokládané reprodukční migrace v obci Hřensko (Výzkumný ústav vodohospodářský T.G.Masaryka, Musil et al., nepublikovaná data). Z průniku záznamů (Správa NP, ČRS, AOPK, VÚV TGM, nepublikovaná data) se v Kamenici i nadále objevují dospělé ryby každoročně, avšak bohužel jde stále o jednotky kusů s tím, že jejich poslední vyšší počet byl registrován v roce 2022 (Správa NP, II. 2023, in verb).

Příčin tohoto nepříznivého stavu je zřejmě více, od přirozeného úhynu během náročné migrace (predace, nemoci apod.), přes nadměrný rybolov a znečištění vod až po nedostatečnou průchodnost vodních toků (všichni zaznamenaní dospělí jedinci v NP České Švýcarsko byli zjištěni na dolním toku Kamenice pod hrázemi zajišťujícími vzduť řeky v Edmundově a Divoké soutěsce; velkým problémem je však také rybí zdymadlo Geesthacht na Labi nedaleko Hamburгу).

Tabulka: Počet zaznamenaných dospělých jedinců v letech 1998-2023.

Rok	Počet zaznamenaných jedinců
1998	-
1999	-
2000	-
2001	-
2002	20 (odhad)
2003	nezjištěno
2004	nezjištěno
2005	nezjištěno
2006	nezjištěno
2007	nezjištěno
2008	5

2009	1
2010	2
2011	cca 15
2012	5
2013	7
2014	několik jedinců
2015	Několik jedinců
2016	4
2017	2
2018	3
2019	5
2020	3
2021	3
2022	7
2023	nezjištěno

Problematika rybích přechodů na Kamenici

Rybí přechody postavila Správa NP jako kompenzaci bariérám - hrázím na řece Kamenici, které slouží ke vzduť a rekreačnímu splouvání na lodičkách v Edmundově a Divoké soutěsce provozované Obcí Hřensko. Rybí přechody byly od povodně v 2009 funkční jen částečně, posléze se staly nefunkčními zcela. Správa NP plánuje jejich odstranění (aktuálně probíhá řízení o odstranění staveb) a hledá optimální způsob řešení zprůchodnění vodního toku Kamenice pro migrující druhy živočichů. Celou problematiku však komplikují dodnes nevyjasněné majetkoprávní vztahy, kdy k vlastnictví hrází se opakovaně hlásí obec Hřensko, nicméně není schopné tuto skutečnost doložit.